

บทคัดย่อ

โครงการ “แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง เพื่อการฟื้นฟูอาชีพประมงพื้นบ้านของชุมชนบ้านหนองปรือ หมู่ที่ 8 ตำบลท่าชนะ อำเภوتاชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะที่ 1” สัญญาเลขที่ RDG55S0020 มีนายสมพร เพ็งสวัสดิ์ เป็นหัวหน้าโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาการลดลงของประมงชายฝั่ง ที่ส่งผลกระทบต่ออาชีพประมงชายฝั่งและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาของชุมชน 2) เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งบ้านหนองปรือ โดยมีโจทย์วิจัยว่า ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่งบ้านหนองปรือเป็นอย่างไร เกิดจากอะไร และแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งพื้นที่บ้านหนองปรือ ควรเป็นอย่างไร

การดำเนินงานของทีมวิจัยเริ่มจากการประชุมชี้แจงโครงการ เพื่อชี้แจงภาพรวมของงานที่จะทำ ให้คนในชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานในพื้นที่ และชุมชนใกล้เคียงที่ประกอบอาชีพประมงได้รับทราบ มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ถอดบทเรียนเรื่องปัญหาของประมงชายฝั่ง ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยน เก็บข้อมูลความหลากหลายของทรัพยากรทะเลในพื้นที่ จากนั้นนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำเขตอนุรักษ์หน้าชายหาดบ้านหนองปรือ รวมทั้งมีการเฝ้าระวังแนวเขตอนุรักษ์ลาดตระเวนตรวจสอบ และเก็บข้อมูลการเข้ามาทำประมงของชาวประมงที่เข้ามาหากินที่หาดนางลอย บ้านหนองปรือ อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีการประชุมประจำเดือนเพื่อสรุปการทำงานที่ผ่านมา โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และวางแผนการทำงานต่อไป

จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ผ่านมา พบว่าการทำซั้งด้วยท่อ PVC เพื่อเป็นที่อาศัยหลบภัยของสัตว์น้ำ เป็นวิธีการที่เหมาะสม เนื่องจากมีต้นทุนต่ำ มีความแข็งแรงทนทาน และมีโอกาสที่จะได้รับผลผลิตจากหอยแมลงภู่ที่จะมาเกาะที่ซั้งอีกด้วย โดยหลังจากปักซั้งไปประมาณ 3 เดือน เริ่มมีสัตว์น้ำเข้ามาอาศัย และมีหอยติบ (เพรียง) มาเกาะที่ท่อ PVC หลังจากนั้นก็มีสัตว์น้ำเข้ามาอาศัยมากขึ้น

นอกจากนี้การนำเรือออกลาดตระเวนพื้นที่ และแจ้งข่าวสารกรณีที่มีเรือประมงทำลายล้างเข้ามาในพื้นที่ ก็พบว่ามีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่เป็นระเบียบมากขึ้น มีเรือประมงทำลายล้างโดยเฉพาะเรือลากหอยลาย เข้ามาในพื้นที่น้อยลง อีกทั้งในพื้นที่มี กุ้ง หอย ปู และปลา เข้ามาชายฝั่งมากขึ้น มีการพบปลาโลมาเข้ามาตายในพื้นที่ การพบปลากะเบนมาตักปักษ์ และการพบเห็ดหลินในพื้นที่ ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่าในพื้นที่มีแนวโน้มที่จะมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้ามาหนุนงานของกลุ่มชุมชนบ้านหนองปรือที่ผ่านมา ทำให้ชุมชนได้ทบทวนประสบการณ์ในการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล ได้ทบทวนและรู้สถานการณ์ปัจจุบันของการใช้เครื่องมือประมงในพื้นที่ชุมชน และได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาของพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นฐานข้อมูลที่ดีอย่างหนึ่งเพื่อให้ชุมชนได้พิจารณา และนำไปปรับใช้กับการแก้ปัญหาคความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเลได้

สมพร เพ็งสวัสดิ์ และคณะ